

Джусов О. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБКА ІНДИКАТОРА ВЕРХНІХ РОЗВОРОТНИХ ТОЧОК МІЖНАРОДНИХ ФОНДОВИХ РИНКІВ

Резюме

Розглянуто гіпотезу Чарльза Доу про однобічний рух Промислового і Транспортного індексів Доу-Джонса та вивчено можливості її застосовності в сучасних умовах. Досліджено динаміку індексів Standard & Poor's – 500 і Промислового індексу Доу-Джонса. Розроблено і апробовано індикатор верхніх розворотних точок міжнародних фондових ринків.

Ключові слова: теорія Ч. Доу, фондовий ринок, інвестування, розворотні точки ринку.

Dzhusov O. A.

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

DEVELOPMENT OF INDICATOR OF THE UPPER PIVOTS IN INTERNATIONAL STOCK MARKETS

Summary

The hypothesis of Charles Dow about unidirectional movement of industrial and transportation Dow Jones indexes have been considered. The conditions of Dow Jones theory applicability in modern conditions have been studied. The track records of Standard & Poor's – 500 and Dow Jones Industrial average Indexes have been explored. The indicator of the international stock market's top turning points has been developed and tested.

Keywords: theory of Charles Dow, the stock market, investing, market pivots.

УДК 346.7:339

Михайленко О. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Проаналізовано стан та тенденції розвитку світової торгівлі сільськогосподарськими товарами в контексті сталого розвитку, визначено основні проблеми та їх вплив на міжнародну торгівлю сільськогосподарською продукцією. У соціально-економічному розвитку країни сільське господарство посідає особливе місце. Це одна з основних галузей народного господарства, яка забезпечує виробництво продуктів харчування і є найпершою умовою розвитку суспільства.

Ключові слова: сільське господарство, сільськогосподарська продукція, міжнародна торгівля, сталий розвиток, експорт, імпорт.

Постановка проблеми. У торгівлі сільськогосподарською продукцією існує безліч проблем, як з боку пропозиції, так і з боку попиту. Для пропозиції головними є проблеми дефіциту продовольства через обмежену доступність землі, води, мінеральних ресурсів та сільської праці. Сільське господарство – один із напрямів екологічного впливу на навколишнє середовище, зокрема, завдяки щорічному збільшенню об'ємів викидів в атмосферу парникових газів. Але зміна клімату несе загрозу економічному зростанню та довгостроковому розвитку, а також виживанню найбільш уразливих груп населення, бо несприятливо впливає на продовольчу забезпеченість у країнах, що розвиваються. Це може збільшити залежність багатьох таких країн від імпорту продовольства. З боку попиту проблеми виникають через гарантування продовольчої безпеки через приріст населення, збільшення рівня доходів, що змінює модель споживання, та зростання частки продукції рослинництва, яка використовується для випуску біопалива.

У міжнародному науковому просторі, як правило, найбільше уваги приділяється економічній

та соціальній складовим сталого розвитку міжнародної торгівлі. Але, на нашу думку, сьогодні більшої уваги потребує саме збалансованість розвитку економічного, соціального та екологічного компонентів міжнародної торгівлі, й це уявляється для нас досить важливою науковою проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань, пов'язаних з міжнародною торгівлею сільськогосподарською продукцією у контексті сталого розвитку, присвячено чимало наукових досліджень як у зарубіжній, так і у вітчизняній економічній літературі. Певні питання цього напрямку висвітлюються у роботах Н. Архієрейської, Д.В. Зеркалова, О. Максимець, А. Мазаракі, Ю. Шпильової, А. Саріса, Г. Дейлі, Х. Френча, В. Сабадаша, М. Вольфе, В. Квайзер, Ф. Вінунц, Д. Фіндлей, І. Акімова. Саме ці дослідження слугували фундаментальною базою для подальшого дослідження та розробки питань, які є темою даної статті.

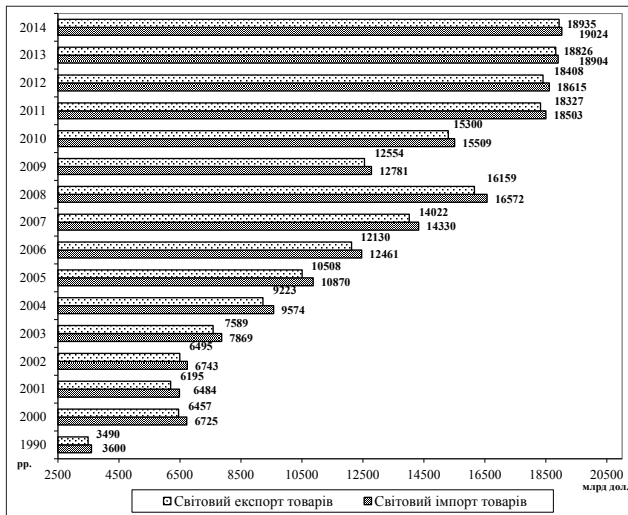
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Різні аспекти розвитку та проблеми світової торгівлі сільськогосподарськими товарами досліджували у своїх працях як вітчизняні,

так і зарубіжні науковці. Однак автор статті вважає, що на разі бракує досліджень, які аналізують саме збалансованість, узгодженість економічного, соціального та екологічного компонентів у цій галузі для її сталого розвитку.

Мета статті полягає в аналізі тенденцій та проблем гармонійного розвитку економічного, соціального та екологічного напрямків у міжнародній торгівлі сільськогосподарською продукцією в контексті сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільськогосподарське виробництво і міжнародна торгівля сільськогосподарською продукцією є життєво важливими компонентами економіки будь-якої країни, оскільки пов'язують у собі такі важливі поняття, як забезпечення продуктами харчування населення, забезпечення робочих місць, підвищення рівня доходів, якості життя селян, стабільне та збалансоване природокористування, освоєння і розвиток нових територій. Отже, міжнародна торгівля є стратегічним напрямком розвитку будь-якої країни світу.

Розглянемо стан та тенденції розвитку світового експорту-імпорту товарів та міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Рис. 1. Динаміка світового експорту-імпорту товарів за 1990, 2000–2014 рр., млрд дол.

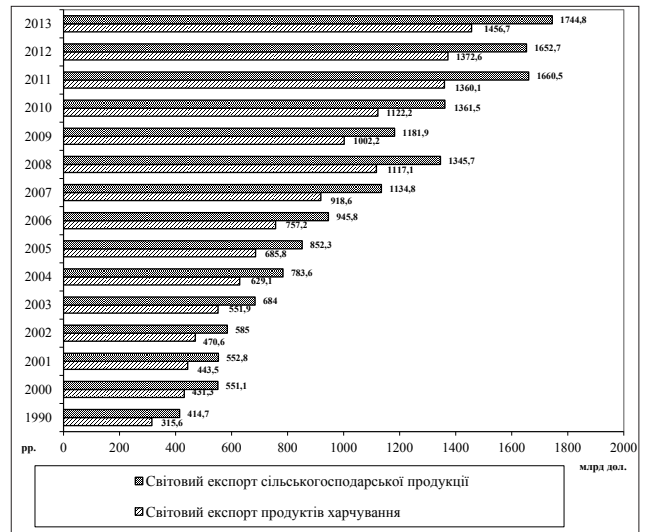
Джерело: складено автором за даними [1]

Обсяг світового експорту-імпорту товарів збільшується з кожним роком. У 2014 р. експорт склав 18 935 млрд. дол., імпорт – 19 024 млрд. дол. Порівняно з 1990 р. експорт збільшився на 15 445 млрд. дол. (в 5,4 рази), а імпорт – 15 424 млрд. дол. (в 5,3 рази) [1].

У 2014 р. порівняно з 2013 р. експорт та імпорт збільшились на 0,6% (відповідно, на 109 млрд. дол. та 120 млрд. дол.). Негативне сальдо складало 89 млрд. дол. (у 2013 р. – 78 млрд. дол.) [1].

Під час світової фінансової кризи 2008–2009, 2011–2012 рр. і в наступні роки основні глобальні шоки надавали схожу дію на всі регіони, хоча й різною мірою. У 2009 р. світовий експорт знизився на 3 605 млрд. дол. (22%) по відношенню до 2008 р. Але вже в 2010 р. обсяги експорту збільшились на 2 746 млрд. дол. (21,8%). Також спостерігалось падіння імпорту 2009 р. на 3791 млрд. дол. (22,8%) по відношенню до 2008 р., але в 2010 р. обсяги імпорту збільшились на 2728 млрд. дол. (21%). З 2010 р. обсяги світового експорту та товарів починають зростати (рис. 1) [1].

Обсяги світового експорту сільськогосподарської продукції та продуктів харчування за 1990–2013 рр. зростали з кожним роком (рис. 2).

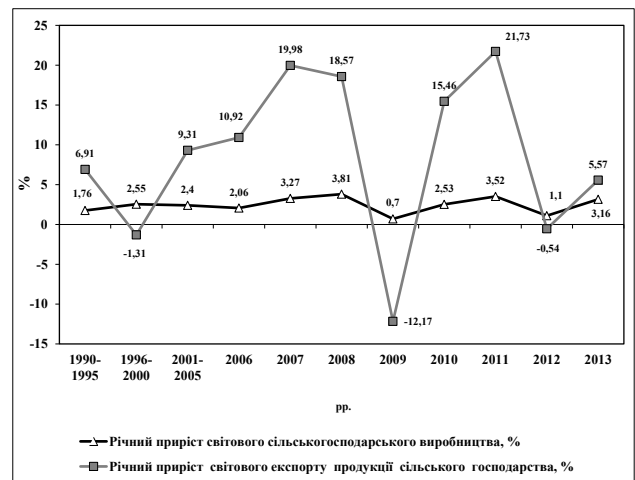
Рис. 2. Динаміка світового експорту сільськогосподарської продукції та продуктів харчування в світі за 1990, 2000–2013 рр., млрд дол.

Джерело: складено автором за даними [1]

Як видно з рис. 2, за розглянутий період відбулося зростання експорту сільськогосподарської продукції в 4,2 рази – з 414,7 млрд. дол. у 1990 р. до 1744,8 млрд. дол. у 2013 р. та продуктів харчування в 4,5 рази – з 315,6 млрд. дол. у 1990 р. до 1456 млрд. дол. у 2013 р.

Тільки в 2009 р. сталось падіння світового експорту сільськогосподарської продукції та обсягів експорту продуктів харчування, відповідно, на 12% та 10%, що було викликано світовою економічною кризою, проте далі знов спостерігається позитивна динаміка.

На рис. 3 можна побачити щорічну відсоткову зміну світового сільськогосподарського виробництва та світового експорту продукції сільського господарства за 1990–2013 рр. За цей період світове сільськогосподарське виробництво та експорт

Рис. 3. Річний приріст світового сільськогосподарського виробництва та світового експорту продукції сільського господарства, 1990–2013 рр., %

Джерело: складено автором за даними [1]

сільського господарства в 1998 р., 2008–2009 рр., 2012 р. знаходились під впливом наслідків фінансово-економічних криз. За умов падіння виробництва і ВВП відбулося падіння товарного експорту.

Варто відзначити, що в 1996 р. в порівнянні з 1995 р. світове сільськогосподарське виробництво збільшилося на 4,4%, а експорт продукції сільського господарства – на 2,52%. У результаті фінансово-економічної кризи 1997–1998 рр. ці показники почали падати. Середній приріст сільськогосподарського виробництва за 1996–2000 рр. склав 2,55%, а експорт продукції сільського господарства знизився і став від’ємний (-1,31%).

У 2009 та 2012 рр. спостерігалось падіння світового сільськогосподарського виробництва до 0,7% і 1,1% та від’ємний приріст експорту продукції сільського господарства, відповідно, (-12,7%), (-0,54%), тобто його зменшення. Але у 2010 р. експорт знов зріс на 15,56%, і далі продовжилась позитивна динаміка.

На рис. 4 ми можемо простежити динаміку росту світового експорту сільськогосподарської продукції та населення у світі за 2002–2013 рр.

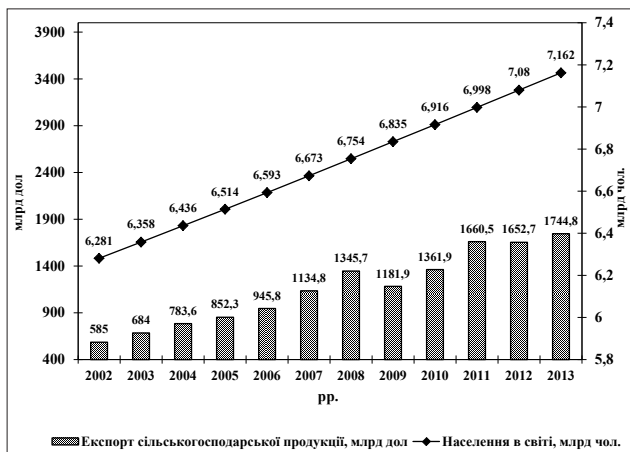

Рис. 4. Динаміка світового експорту сільськогосподарської продукції та населення у світі за 2002–2013 рр., млрд дол., млрд осіб

Джерело: складено автором за даними [1]

Обсяги світового експорту сільськогосподарської продукції за 2002–2013 рр. зросли в три рази – на 1159,8 млрд. дол., а населення у світі – на 881 млн. осіб. Важливість сільського господарства обумовлюється низкою функцій, які воно виконує. Постійне зростання чисельності населення в світі, особливо в країнах, що розвиваються, а також тенденція до зростання доходів спричиняють, звичайно ж, підвищення попиту на продукти харчування та, як результат, на збільшення світової торгівлі сільськогосподарськими товарами.

Продукція сільського господарства становить головне джерело задоволення життєвих благ населення. Ця продукція не може бути відтворена в інших сферах або замінена іншими видами продукції. Не всі країни мають можливість вирощувати сільськогосподарські товари, а якщо вона є, то в недостатній кількості. Тому для стабільного забезпечення населення продовольчою продукцією в необхідній кількості країни повинні завозити продукцію з інших країн. Окрім того, для тих країн, що експортують продукцію сільського господарства (в основному для тих, що розвиваються), воно є важливим джерелом отримання

валюти (так, наприклад, у Гватемалі це експорт бананів та кави, у Чаді – експорт бавовни).

За 1990–2013 рр. відбулося зростання імпорту сільськогосподарської продукції на 1408,3 млрд. дол. (в 4 рази) з 442,9 млрд. дол. у 1990 р. до 1851,2 млрд. дол. у 2013 р. Обсяг імпорту продуктів харчування за цей період зріс на 1189,1 млрд. дол. (в 4,5 рази). У 2009 р. сталося падіння світового імпорту сільськогосподарської продукції на 14%, а обсягів імпорту продуктів харчування на 12%, що було викликано світовою економічною кризою, проте далі знов спостерігається позитивна динаміка. У 2010 р. обсяги імпорту сільськогосподарської продукції збільшились майже на 15%, а обсяги імпорту продуктів харчування – на 11% (рис. 5).

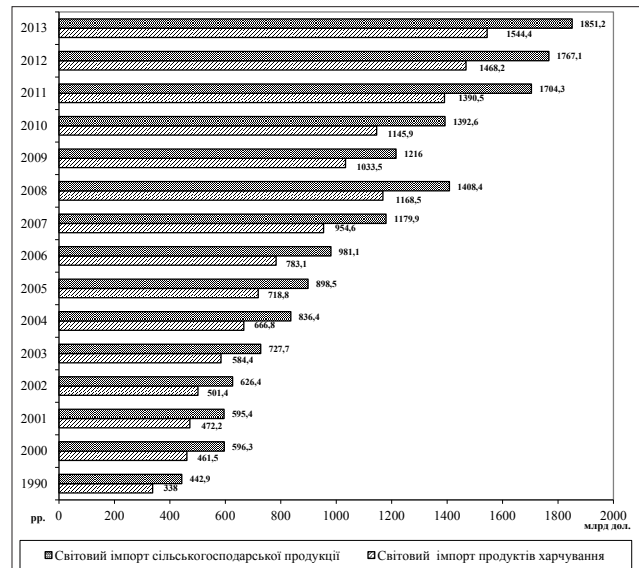

Рис. 5. Динаміка імпорту сільськогосподарської продукції та продуктів харчування у світі за 1990, 2000–2013 рр., млрд дол.

Джерело: складено автором за даними [1]

Фінансова криза 2008 р. вплинула на об’єми експорту та імпорту сільськогосподарської продукції та продукти харчування, а також призвела до зростання інфляції, скорочення обсягу інозем-

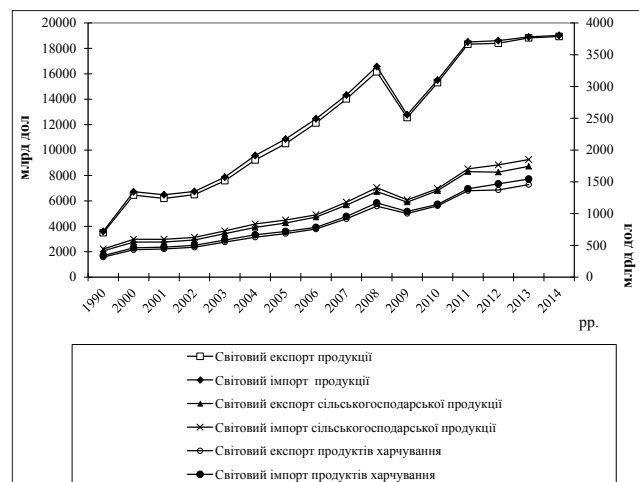

Рис. 6. Динаміка світового експорту-імпорту товарів, сільськогосподарської продукції та продуктів харчування за 1990, 2000–2014 рр., млрд дол.

Джерело: складено автором за даними [1]

них і внутрішніх інвестицій, зниження ділової активності, падіння попиту на експортноорієнтовану продукцію вітчизняного виробництва на зовнішніх ринках, зменшення купівельної спроможності населення, зниження довіри до банківської системи та інших руйнівних процесів в економіці країн [2].

Більш детально розглянемо вплив фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. на зовнішню торгівлю у світі (рис. 6).

Упродовж 2000–2008 рр. світова зовнішня торгівля товарами характеризувалась постійним зростанням. Але світова фінансово-економічна криза зумовила різке падіння світової зовнішньої торгівлі, передусім через значний рівень відкритості економіки, коли зміни кон'юнктури світових товарних ринків та падіння виробництва спричиняли стрімке зниження тенденцій її розвитку. У 2009 р. по відношенню до 2008 р. світовий експорт зменшився на 22%, а імпорт – майже на 23%.

З 2010 по 2014 р. світові обсяги зовнішньої торгівлі мають тенденцію зростати. Так, експорт товарів зріс на 24%, а імпорт – на 22,7%.

Кризові явища негативно вплинули на динаміку світової зовнішньої торгівлі товарами, втім, для як для експорту, так і для імпорту сільськогосподарської продукції та продуктів харчування загроз було менше, оскільки в умовах погіршення фінансово-економічного стану країн попит на сільськогосподарську продукцію та продукти харчування на зовнішніх ринках значно не зменшився.

У 2009 р. по відношенню до 2008 р. світовий експорт сільськогосподарської продукції та продуктів харчування знизився, відповідно, на 12% і 10%. За цей період світовий імпорт сільськогосподарської продукції та продуктів харчування знизився, відповідно, на 14% і 12% (рис. 6).

Починаючи з 2010 р. обсяги зовнішньої торгівлі сільськогосподарської продукції та продуктів харчування починають зростати.

З 2010 по 2013 р. експорт сільськогосподарської продукції і продуктів харчування зріс на 28% та 30% відповідно. Імпорт сільськогосподарської продукції і продуктів харчування за цей період зріс на 33% та 35% відповідно.

Глобальна економічна та фінансова криза 2008–2009 рр. за своїми масштабами зачепила не тільки окремі національні економіки чи регіональні угруповання, але й світове господарство загалом. Кризові тенденції вплинули на зниження ВВП у більшості розвинених країн, а також і на

скорочення світового промислового виробництва. У результаті зменшення попиту на більшість товарних груп призвело до різкого спаду обсягів міжнародної торгівлі.

Унаслідок впливу кризових явищ перерозподіл експортного співвідношення між основними товарними групами країн у 2009 р. пішов на користь продукції сільського господарства за рахунок скорочення експорту промисловості, паливно-енергетичних матеріалів.

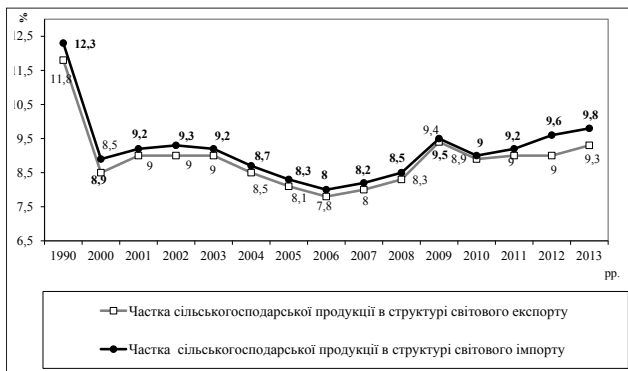
На рис. 7 можна побачити, яку частку займає сільськогосподарська продукція в загальному світовому експорті та імпорті товарів.

Криза практично не вплинула на торгівлю сільськогосподарською продукцією. Хоча абсолютні показники у 2009 р. знизилися, але їх відносна частка зростає. У 2008 р. вона складала 8,3%, а в 2009 р. – 9,5%.

Так, станом на 2013 р. частка експорту сільськогосподарської продукції становила 9,3% (зменшилася з 1990 р. на 2,5 відсоткових пункти з 11,8%), хоча в грошовому виразі обсяги експорту зросли більше, ніж у чотири рази.

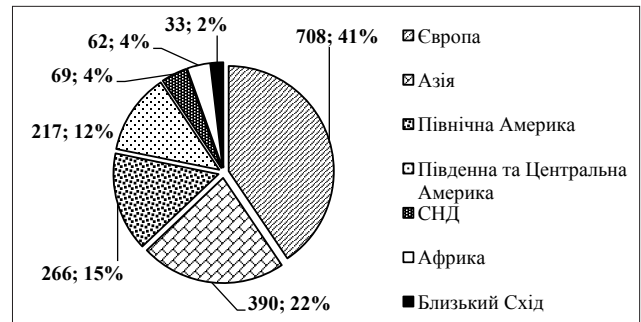
Більшість країн є імпортозалежними. Обсяги імпорту сільськогосподарської продукції з 1990 по 2013 р. зросли у чотири рази, хоча частка імпорту сільськогосподарської продукції зменшилася з 1990 р. на 2,5 відсоткових пункти з 12,3% та в 2013 р. склала 9,8%.

Розглядаючи регіональну світову структуру експорту сільськогосподарської продукції у 2013 р., потрібно зазначити, що найбільшим експортером є Європа, на яку припадає 41% світового експорту сільськогосподарської продукції, або 708 млрд. дол. у грошовому еквіваленті, далі йдуть Азія із 22% (390 млрд. дол.), Північна Америка – 15% (266 млрд. дол.), на Південну та Центральну Америку припадає 12% (217 млрд. дол.), п'яте місце належить країнам СНД – 4% (69 млрд. дол.), передостаннє місце посідають країни Африки – 4% (62 млрд. дол.), найменша доля експорту – у країн Близького Сходу – 2% (33 млрд. дол.) (рис. 8).

Рис. 7. Частка сільськогосподарської продукції в структурі світового експорту-імпорту товарів за 1990, 2000–2013 рр., %

Джерело: складено автором за даними [1]

Рис. 8. Експорт сільськогосподарської продукції по регіонах світу, 2013 р., млрд дол., %

Джерело: складено і розраховано автором за даними [3, с. 64]

На рис. 9, 10 представлені ТОП-15 країн-експортерів та країн – імпортерів продукції сільськогосподарства у світі в 2013 р.

Країни ЄС залишаються лідерами в експорті та імпорті сільськогосподарської продукції на протязі багатьох років. Так, у 2013 р. частка експорту сільськогосподарської продукції складала 37,9% (661 млрд. дол.) від загального світового експорту сільськогосподарської продукції, частка імпорту – 35,9% (664 млрд. дол.) загального сві-

тового імпорту сільськогосподарської продукції [3, с. 66, 67].

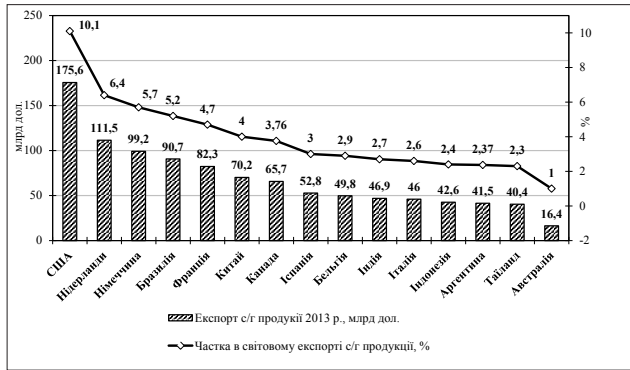

Рис. 9. Топ-15 експортерів сільськогосподарської продукції, 2013 р., млрд дол., %

Джерело: складено і розраховано автором за даними [3, с. 66]

Аналізуючи рис. 9, ми бачимо, що домінуючу роль у 2013 р. у географічному розподілі світового експорту сільськогосподарської продукції продовжують відігравати США – 10,1 % (175,6 млрд. дол.), Нідерланди – 6,4% (111,5 млрд. дол.), Німеччина – 5,7% (99,2 млрд. дол.), Бразилія – 5,2% (90,7 млрд. дол.), Франція – 4,7% (82,3 млрд. дол.), Китай – 4% (70,2 млрд. дол.), Канада – 3,76% (65,7 млрд. дол.), Іспанія – 3% (52,8 млрд. дол.), Бельгія – 2,8% (49,8 млрд. дол.), Індія – 2,7% (46,9 млрд. дол.), Італія – 2,6% (46 млрд. дол.), Індонезія – 2,4% (42,6 млрд. дол.), Аргентина – 2,37% (41,5 млрд. дол.), Таїланд – 2,3% (40,4 млрд. дол.), Австралія – 1% (16,4 млрд. дол.) від світового експорту сільськогосподарської продукції.

Частка світового експорту сільськогосподарської продукції зросла в 2013 р. у порівнянні з 1990 р. в Бразилії – на 2,8%, Китаї – на 1,6%, в Іспанії – на 0,7%, Індії – на 1,9%, Індонезії на 1,4%, Аргентині на 0,57% [3, с. 66]. У 2013 р. по відношенню до 1990 р. зменшилась частка експорту сільськогосподарської продукції США – на 4,2%, Нідерланди – на 2,6%, Німеччині – на 0,3%, Франції – на 4,3%, Канаді – на 1,64%, Бельгії та Італії – на 0,2%, Австралії – на 1,9% від загального світового експорту сільськогосподарської продукції [3, с. 66].

Найбільшими імпортерами продукції сільськогосподарського призначення у 2013 р. були Китай – 8,9%

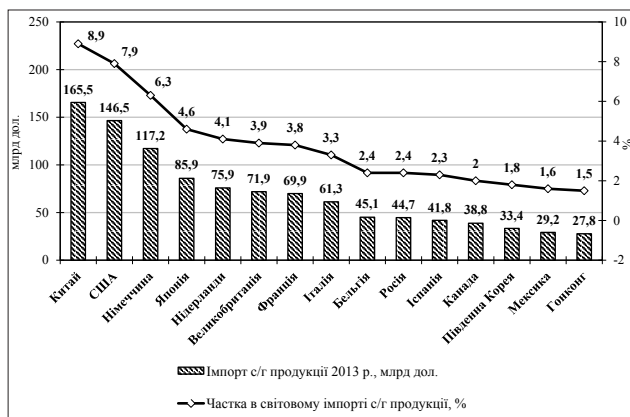

Рис. 10. ТОП-15 імпортерів сільськогосподарської продукції, 2013 р., млрд дол., %

Джерело: складено і розраховано автором за даними [3, с. 67]

(165,5 млрд. дол.), США – 7,9% (146,5 млрд. дол.), Німеччина – 6,3% (117,2 млрд. дол.), Японія – 4,6% (85,9 млрд. дол.), Нідерланди – 4,1% (75,9 млрд. дол.), Великобританія – 3,9% (71,9 млрд. дол.), Франція – 3,8% (69,9 млрд. дол.), Італія – 3,3% (61,3 млрд. дол.), Бельгія, Росія – 2,4% (45,1 млрд. дол. та 44,7 млрд. дол.), Іспанія – 2,3% (41,7 млрд. дол.), Канада – 2% (38,8 млрд. дол.), Південна Корея – 1,8% (33,4 млрд. дол.), Мексика – 1,6% (29,2 млрд. дол.), Гонконг – 1,5% (27,8 млрд. дол.) від світового імпорту сільськогосподарської продукції.

У 2013 р. по відношенню до 1990 р. збільшились імпорتنі поставки сільськогосподарської продукції до Китаю на 157,7 млрд. дол. (на 7,1%), Мексики – на 23,9 млрд. дол. (0,4%) [3, с. 67].

За період, що аналізується, скоротилися обсяги імпорتنих поставок сільськогосподарської продукції до США – на 1,1%, Німеччини – на 4,36%, Японії – на 6,9%, Нідерландів – на 0,2%, Великобританії – на 2,8%, Франції – на 2,7%, Італії – на 3,8%, Бельгії – на 0,9%, Іспанії – на 0,5%, Південної Кореї – на 0,3%, Гонконгу – на 0,4%.

У структурі експорту сільськогосподарської продукції значних структурних змін за період 1995–2013 рр. не відбулось. Головне місце у світовому експорті на сьогодні, як і у 1995 р., займають фрукти та овочі (21% світового експорту). Виділяється стійка тенденція до зростання експорту кормів для тварин. За представлений період їх доля у світовому експорті зросла на 1,7% і становить 7,6%.

На рис. 11 наведено провідні товарні групи світового експорту сільськогосподарської продукції (за винятком живих тварин) за 2013 р.

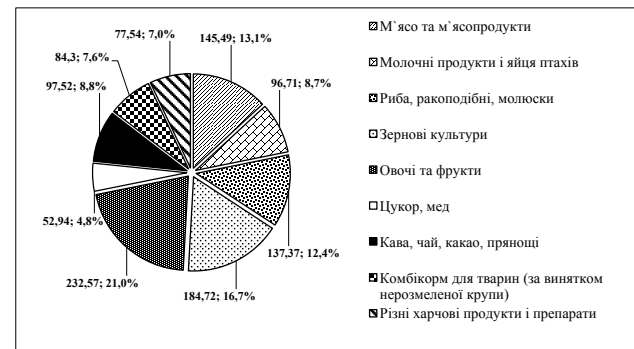
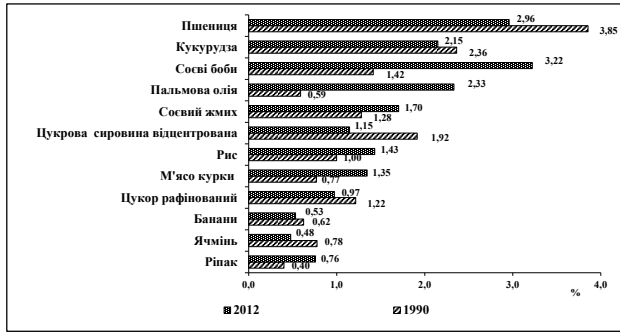

Рис. 11. Структура провідних товарних груп світового експорту сільськогосподарської продукції, 2013 р., млрд дол., %

Джерело: складено автором за даними [4]

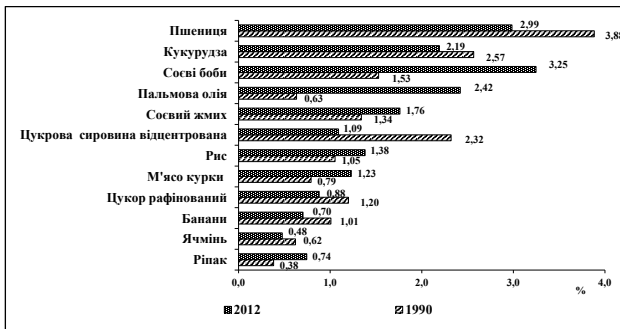
Виходячи з даних на рис. 11, варто відзначити, що у 2013 р. найбільшу частку серед експорту складає товарна група овочі та фрукти – 21%, що становить 232,57 млрд. дол., на другому місці зернові культури – 16,7% (184,72 млрд. дол.), далі йдуть м'ясо та м'ясопродукти – 13,1% (145,49 млрд. дол.), риба, ракоподібні та молюски – 12,4% (137,37 млрд. дол.), кава, чай, какао, прянощі – 8,8% (97,52 млрд. дол.), молочні продукти, яйця птахів – 8,7% (96,71 млрд. дол.), комбікорм для тварин (за винятком нерозмеленої крупи) – 7,6% (84,3 млрд. дол.), різні харчові продукти і препарати – 7% (77,54 млрд. дол.), на останньому місці цукор та мед – 4,8% (57,94 млрд. дол.).

Розглянемо частку провідних сільськогосподарських товарів у структурі світового експорту та імпорту сільськогосподарської продукції (рис. 12, 13).

Рис. 12. Частка провідних сільськогосподарських товарів у структурі світового експорту сільськогосподарської продукції в 1990, 2012 рр.

Джерело: складено і розраховано автором за даними [5]

Рис. 13. Частка провідних сільськогосподарських товарів у структурі світового імпорту сільськогосподарської продукції в 1990, 2012 рр.

Джерело: складено і розраховано автором за даними [5]

Аналізуючи рисунки 12, 13, ми бачимо, що в 2012 р. у світовому обсязі експорту сільськогосподарської продукції порівняно з 1990 р. збільшилась частка соєвих бобів на 1,8%, пальмової олії – на 1,74%, соєвого жмиху – на 0,42%, рису – на 0,43%, курячого м'яса – на 0,58%, ріпаку – на 0,36%. Натомість зменшилась частка пшениці на 0,89%, кукурудзи – на 0,21%, цукрової сировини відцентрованої – на 0,77%, цукру рафінаду – на 0,25%, бананів – на 0,09%, ячменю – на 0,3% (рис. 15).

Частка соєвих бобів у структурі світового імпорту сільськогосподарської продукції зростає на 1,72%, пальмової олії – на 1,79%, соєвого жмиху – на 0,42%, рису – на 0,33%, курячого м'яса – на 0,44%, ріпаку – на 0,36%. Натомість зменшилась частка пшениці на 0,89%, кукурудзи – на 0,38%, цукрової сировини відцентрованої – на 1,23%, цукру рафінаду – на 0,32%, бананів – на 0,31%, ячменю – на 0,14% (рис. 16).

На розвиток світового попиту на продовольчі сировинні товари за останні десять років вплинуло непередбачене явище, яке не має відношення до зростання населення світу і доходів: бум на біопаливо в Сполучених Штатах і Європейському Союзі. Основною сировиною для виробництва біопалива є кукурудза, цукровий очерет, ріпак, соєвий жмих. Біопаливо може по-різному впливати на продовольчу безпеку – зростання цін на сировинні товари, обумовлений виробництвом біопалива, може завдати шкоди імпортерам продовольства, з іншого боку, стимулювати внутрішнє

сільськогосподарське виробництво дрібним фермерським господарствам.

Жодна країна світу не може обійтися без зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією. Усі країни так чи інакше залежать від міжнародної торгівлі. Але міра залежності в них різна. Рівень експортної залежності (експортної квоти) характеризує значимість експорту для економіки країни, окремих видів продукції. Збільшення рівня експортної залежності свідчить як про зростаючу участь країни в міжнародному поділі праці, так і про зростання конкурентоспроможності виробленої нею продукції [2].

Вищенаведений аналіз показує важливість встановлення в сільському господарстві експортних квот, щоб забезпечити вітчизняних споживачів достатньою кількістю товарів за низькими цінами, запобігти виснаженню природних ресурсів, підвищенню цін на експорт шляхом обмеження обсягу поставок.

Висновки. Сільське господарство є стратегічною ланкою у сучасній концепції сталого розвитку, яка може бути визначена як прийняття екосистемного підходу. Основними принципами такого підходу є поліпшення гігієни навколишнього середовища, забезпечення економічної рентабельності та соціальної допомоги. Адже сільське господарство – це галузь, яка споживає найбільше природних ресурсів, спричиняючи тим самим значні екологічні збитки. Саме тому важливо здійснити перехід від традиційного типу ведення сільського господарства до органічного. Такий тип господарювання найбільше відповідає постулатам Концепції сталого розвитку та дозволяє в перспективі узгодити і гармонізувати економічні, екологічні та соціальні цілі в галузі сільського господарства.

Збільшення чисельності населення, підвищення стандартів споживання в швидкозростаючих азіатських країнах, сучасний «західний» раціон, який має велику енергетичну цінність (у ньому вище частка м'яса та дорогих продуктів, а для їх виробництва потрібно виробляти більше кормів та інтенсивніше використовувати земельну площу) – все це призводить до збільшення сільськогосподарського виробництва та розвитку світової торгівлі сільськогосподарськими товарами.

Сталий розвиток міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією є важливою складовою економічного розвитку країни. Проте для позитивного впливу необхідно утримувати обсяги і структуру зовнішньоекономічної діяльності в сільському господарстві в певних рамках, які будуть покращувати економічний клімат, насичувати ринок потрібними сільськогосподарськими товарами, приносити дохід у бюджет, не завдавати шкоди національним виробникам, скорочувати масштаби убогості, збільшувати зайнятість, забезпечувати продовольчу безпеку, екологічну стійкість.

Вирішення питань розвитку міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією потребує комплексного підходу, в основі якого має лежати поняття «сталий розвиток». Саме збалансованість економічного, соціального та екологічного компонентів міжнародної торгівлі може забезпечити її гармонійний розвиток.

Список літератури:

1. World Trade Organization: International Trade and Market Access Data [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_bis_e.htm?solution=WTO&path=/Dashboards/MAPS&file=Map.wcdf&bookmarkState={%22impl%22:%22client%22,%22params%22:{%22langParam%22:%22en%22}}.
2. Архірейська Н.В. Сучасні проблеми забезпечення та оцінки рівня зовнішньоекономічної безпеки України / Н.В. Архірейська, І.М. Панасейко // Бізнес Інформ. – 2015. – № 1. – С. 40–45 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/pdf/2015/1_0/40_45.pdf.
3. World Trade Organization: International Trade Statistics 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2014_e/its2014_e.pdf.
4. КНОЕМА: World Exports and Imports of Agricultural products [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://knoema.ru/cduhid/world-exports-and-imports-of-agricultural-products>.
5. Food and Agriculture Organization of the United Nations: Statistics Division [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faostat3.fao.org/download/P/PM/E>.

Михайленко О. Г.

Днепропетровский национальный университет имени Олеса Гончара

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИЕЙ В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Резюме

Проанализированы состояние и тенденции развития мировой торговли сельскохозяйственными товарами в контексте устойчивого развития, определены основные проблемы и их влияние на международную торговлю сельскохозяйственной продукцией. В социально-экономическом развитии страны сельское хозяйство занимает особое место. Это одна из основных отраслей народного хозяйства, которая обеспечивает производство продуктов питания и является первым условием развития общества.

Ключевые слова: сельское хозяйство, сельскохозяйственная продукция, международная торговля, устойчивое развитие, экспорт, импорт.

Mihaylenko O. G.

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

MODERN TRENDS AND PROBLEMS OF INTERNATIONAL AGRICULTURAL TRADE IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary

The article analyzes state and development trends world trade in agricultural products in the context of sustainable development, the basic problems and their impact on international trade of agricultural products. In the socio-economic development of agriculture occupies a special place. This is one of the main sectors of the economy that ensures food production and being the first condition for the development of society.

Keywords: agriculture, agricultural products, international trade, sustainable development, export, import.

УДК 336.01

Пахомова О. А.

Донецкий национальный университет (м. Вінниця)

ОЦІНКА УЧАСТІ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Робота присвячена розвитку теоретичних і науково-методологічних засад міжнародної інвестиційної діяльності та розробці науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення інвестиційної політики України в сучасних умовах функціонування світового господарства. У роботі досліджено теоретико-методологічні основи здійснення міжнародного інвестування, розглянуто вплив міжнародних інвестицій на розвиток національних економік, охарактеризовано систему регулювання міжнародної інвестиційної діяльності. Здійснено аналіз міжнародного інвестування у світовому господарстві та надано оцінку участі України в процесах міжнародної інвестиційної діяльності. Визначено національний інвестиційний клімат, розроблено механізм активізації міжнародного інвестування України, запропоновано напрями удосконалення інвестиційної політики України в сучасних умовах.

Ключові слова: інвестиції, міжнародні інвестиції, прями та портфельні інвестиції, Індекс прямого іноземного інвестування, ЮНКТАД-індекс, інвестиційний клімат, механізм активізації міжнародного інвестування, інвестиційна політика.

Постановка проблеми. Міжнародне інвестування лежить в основі функціонування сучасної економіки, воно інтегрує інтереси і ресурси громадян, фірм та держави щодо ефективного соціально-економічного та політичного розвитку кра-

їни. Участь України в процесах є пріоритетним, оскільки міжнародна інвестиційна діяльність значною мірою сприяє зростанню національного доходу країни, позитивно впливає на платіжний баланс, створює нові робочі місця, супроводжу-